

Sygn. akt II Ns 334/19

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2019 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR A. Z.

Protokolant: sekr. sąd. A. Z.

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2019 roku, w Ł.

na rozprawie

sprawy z wniosku M. K.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N.

postanawia:

odmówić M. K. zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N., synu M. i J., zmarłym dnia 3 lutego 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., z powodu błędu.

Sygn. akt II Ns 334/19

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 25 marca 2019 roku M. K., reprezentowana przez pełnomocnika w osobie adwokata, wniosła o odebranie od niej oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N., synu M. i J., zmarłym dnia 3 lutego 2013 roku w Ł. oraz o zatwierdzenie tego uchylenia, o odebranie od M. K. oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N.. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że w dniu 3 października 2013 roku, przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, wszyscy potencjalni spadkobiercy B. N., za wyjątkiem wnioskodawczynie, złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku. Spadek odrzuciła wówczas także matka wnioskodawczynie M. N. (1), która następnie uzyskała zgodę Sądu rodzinnego na odrzucenie w imieniu córki spadku po B. N.. Jednakże, od tego czasu matka wnioskodawczynie pozostawała w błędnym przekonaniu, że sprawa została zakończona i nie są wymagane żadne dodatkowe kroki do odrzucenia spadku w imieniu córki M. K.. Pokreślono, że wnioskodawczynie o śmierci wujka B. N. oraz o przysługującym jej udziale wynikającym z dziedziczenia ustawowego dowiedziała się z pisma (...) Bank Spółki Akcyjnej z dnia 9 listopada 2018 roku. M. K. pozostawała w błędzie, co do faktu, iż nie należy do kręgu spadkobierców ustawowych, gdyż miała usprawiedliwione przekonanie, iż jej interesów broni matka M. N. (1).

(wniosek k.3-5, pełnomocnictwo k.6)

Na rozprawie w dniu 22 listopada 2019 roku pełnomocnik wnioskodawczynie podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

(stanowisko pełnomocnika wnioskodawczynie – k.28, k.29)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. N., syn M. i J., zmarł w dniu 3 lutego 2013 roku w Ł.. W chwili śmierci był rozwiedziony. Pozostawił dwoje dzieci W. N. i K. N. oraz rodziców i siostrę M. N. (1).

Dziadkowie ojczyści i macierzyści spadkodawcy zmarli przed nim.

M. K. jest córką M. N. (1).

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k.10, odpis skrócony aktu urodzenia k.11, kserokopia protokołu rozprawy z dnia 3 października 2013 roku w sprawie o sygnaturze II Ns 590/13 k.12-13, protokół rozprawy z dnia 3 października 2013 roku k.21- 24 - załączonych akt II Ns 590/13)

W dniu 2 sierpnia 2013 roku W. N. i K. N., reprezentowani przez przedstawicielkę ustawową A. N., złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N..

Przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, pod sygnaturą akt II Ns 590/13, toczyła się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po B. N., z wniosku J. N., z udziałem K. N., W. N., M. N. (2), M. N. (1). Wniosek tej sprawie złożono w dniu 3 kwietnia 2013 roku. J. N. wносиła także o odebranie od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Na rozprawie w dniu 3 października 2013 roku rodzice spadkodawcy J. N. i M. N. (2) oraz siostra spadkodawcy M. N. (1) złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N..

J. N. cofnęła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, a uczestnicy wyrazili na to zgodę. W związku z tym, postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po B. N. zostało umorzone.

M. N. (1) została pouczona przez Sąd o konieczności wystąpienia do Sądu Rodzinnego w celu uzyskania zgody na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej córki.

B. N. pozostawił nie spłacone kredyty w (...) Bank Spółce Akcyjnej w W. oraz (...) Spółce Akcyjnej w W..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k.10, odpis skrócony aktu urodzenia k.11, kserokopia protokołu rozprawy z dnia 3 października 2013 roku w sprawie o sygnaturze II Ns 590/13 k.12-13, wniosek k.2-3, zestawienie rat i odsetek k.7-7 v., harmonogram spłaty kredytu k.8, oświadczenie o odrzuceniu spadku k.18, protokół rozprawy z dnia 3 października 2013 roku k.21- 24, postanowienie k.25 - załączonych akt II Ns 590/13)

W dniu 11 marca 2014 roku rodzice wnioskodawczyni M. N. (1) i G. K. wystąpili do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich o zezwolenie na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej M. K., polegającej na odrzuceniu spadku po B. N.. Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą akt VIII Nsm 300/14.

Postanowieniem z dnia 8 maja 2014 roku, prawomocnym od dnia 30 maja 2014 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, VIII Wydział Rodziny i Nieletnich, zezwolił M. N. (1) na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej M. K., polegającej na odrzuceniu spadku po B. N., zmarłym dnia 3 lutego 2013 roku, synu M. i J..

(dowód: kserokopia postanowienia k.14-15, wniosek k.2, postanowienie k.12 – załączonych akt VIII Nsm 300/14)

Spadkodawca był bratem matki wnioskodawczyni. M. K. znała go, utrzymywała z nim kontakty rodzinne. Była obecna na jego pogrzebie. Matka wnioskodawczyni odrzuciła spadek po B. N. z powodu długów spadkodawcy.

(dowód: przesłuchanie wnioskodawczyni – protokół rozprawy k.29, nagranie 00:06:01-00:13:26)

W piśmie z dnia 9 listopada 2018 roku (...) Bank Spółka Akcyjna w W. zwróciła się do M. K. o przedstawienie dokumentów w postaci aktu poświadczenia dziedziczenia lub prawomocnego postanowienia Sądu o stwierdzeniu nabycia spadku po B. N. oraz innych wskazanych w piśmie dokumentów.

(dowód: kserokopia pisma k.16-17)

Na rozprawie w dniu 22 listopada 2019 roku M. K. złożyła oświadczenie, iż uchyła się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N., synu M. i J., zmarłym dnia 3 lutego 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., z powodu błędu oraz że odrzuca spadek po B. N., synu M. i J., zmarłym dnia 3 lutego 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., jako spadkobierca ustawowy.

(oświadczenie – załącznik do protokołu k.30)

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody w postaci dokumentów i ich kserokopii (na podstawie art.308 k.p.c.) oraz przesłuchania wnioskodawczynie.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Wniosek podlegał oddaleniu.

Jak wynika z art. 1012 k.c., spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.

Zgodnie z art. 1015 § 1 k.c., w brzmieniu obowiązującym w chwili śmierci B. N., oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże, gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.).

Jak wynika z cytowanego przepisu, początek biegu terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wiąże się z chwilą dowiedzenia się przez spadkobiercę o tytule powołania do spadku. Przy czym chodzi tu o pozytywną wiedzę o faktach, z których wynika powołanie, pochodzącą z miarodajnego źródła, na przykład z zawiadomienia sądu, czy zawiadomienia przez innego spadkobiercę. Natomiast, w pierwszej kolejności spadkobierca musi dowiedzieć się o śmierci spadkodawcy.

Przy dziedziczeniu ustawowym, w przypadku dojścia do spadku spadkobiercy powołanego w dalszej kolejności z uwagi na odrzucenie spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę, termin do złożenia oświadczenia przez spadkobiercę dziedziczącego w dalszej kolejności rozpoczyna się od dnia, w którym dowiedział się on o odrzuceniu spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę, a jeżeli spadkobierca nie ma zdolności do czynności prawnych, od dnia w którym o tytule powołania dowiedział się jego przedstawiciel ustawowy.

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przewidziany w art.1015 § 1 k.c. jest terminem zawitym prawa materialnego. Nie podlega on zatem przedłużeniu ani przywróceniu. Oznacza to, że z chwilą jego upływu wygasa uprawnienie do skorzystania z tego prawa, a oświadczenie złożone po upływie tego terminu nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Upływ terminu z art. 1015 § 1 k.c. Sąd uwzględnia z urzędu (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2012 roku, V CSK 18/12, LEX nr 1293843, „Kodeks cywilny. Komentarz.” pod red. prof. dr hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego, 2011 rok).

Zgodnie z art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Stosownie do art.101 § 3 k.r.o., rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko. Przykładem czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniego dziecka jest odrzucenie spadku przypadającego małoletniemu dziecku.

W przypadku małoletnich spadkobierców, dla zachowania sześciomiesięcznego terminu do odrzucenia spadku nie jest wystarczające złożenie w trakcie jego biegu wniosku do sądu opiekuńczego o wydanie zgody na złożenie oświadczenia w przedmiocie dziedziczenia w imieniu małoletniego spadkobiercy. Termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, przewidziany w art. 1015 § 1 k.c., jest terminem zawitym. W judykaturze i piśmiennictwie wskazuje się, że jego upływ powoduje utratę uprawnienia do skutecznego złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Z art. 1015 § 1 k.c. wynika jednoznacznie, że rodzice powinni w imieniu małoletniego złożyć oświadczenie o odrzuceniu przez niego spadku przed upływem sześciu miesięcy, od dowiedzenia się przez nich o tytule powołania go do spadku. Powyższy przepis, ani żaden inny, nie daje podstawy do „przedłużania” sześciomiesięcznego terminu ze względu na konieczność uzyskania przez przedstawicieli ustawowych małoletnich spadkobierców zgody sądu opiekuńczego na odrzucenie spadku w imieniu dziecka (tak również Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu postanowienia w sprawie III Ca 1491/15, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2012 roku, V CSK 18/12, opubl. L.). Jednocześnie, w orzecznictwie prezentowany jest także pogląd, iż po złożeniu do sądu opiekuńczego wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego dziecka, o ile jego złożenie nastąpi w ciągu owego sześciomiesięcznego terminu, termin do odrzucenia spadku dla małoletniego spadkobiercy ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania przed sądem opiekuńczym, a po jego prawomocnym zakończeniu biegnie dalej (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 września 2016 roku, III CSK 329/15, opubl. Biuletyn Sądu Najwyższego 2016 rok, nr 11, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 września 2015 roku, V CSK 686/14, opubl. Monitor Prawa Bankowego 2016 rok, nr 11). W judykaturze prezentowany jest także, raczej odosobniony pogląd, iż złożenie, w terminie sześciomiesięcznym na odrzucenie spadku przez małoletniego spadkobiercę, do sądu opiekuńczego wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego dziecka, powoduje przerwanie biegu owego terminu, który następnie biegnie na nowo.

B. N. nie sporządził testamentu. W chwili śmierci był rozwiedziony. Pozostawił dwoje dzieci W. N. i K. N. oraz rodziców i siostrę M. N. (1), którzy odrzucili spadek po nim. Do dziedziczenia dochodziła zatem córka M. M. K.. M. N. (1) po złożeniu przed Sądem oświadczenia o odrzuceniu spadku została pouczona o konieczności uzyskania sądu rodzinnego na odrzucenie spadku w imieniu córki. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, matka wnioskodawczyni uzyskała zgodę sądu rodzinnego na odrzucenie w imieniu córki spadku po B. N., lecz oświadczenia takiego nie złożyła.

W przedmiotowej sprawie, kwestią wymagającą rozważenia była zasadność wniosku M. K. o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku z powodu błędu.

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po B. N. rozpoczął dla małoletniej wówczas M. K. bieg od chwili powzięcia przez jej przedstawicielkę ustawową M. N. (1) wiadomości o tytule powołania małoletniej do spadku, czyli w dniu 3 października 2013 roku. Termin na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku biegnie dla małoletniego spadkobiercy, który jedynie działa przez swych przedstawicieli ustawowych. Jest to jeden termin przysługujący małoletniemu, a nie dwa różne terminy przysługujące odrębnie każdemu z jego przedstawicieli ustawowych. Wobec powyższego okoliczność, kiedy o tytule powołania dowiedział się drugi z przedstawicieli ustawowych małoletniej jest prawnie obojętna (tak również Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu postanowienia w sprawie III Ca 1491/15). Mając zatem na uwadze, iż matka wnioskodawczyni M. N. (1) odrzuciła spadek po B. N. w dniu 3 października 2013 roku i w tym dniu została pouczona przez Sąd o konieczności uzyskania zgody sądu rodzinnego na odrzucenie spadku w imieniu córki, uznać należało, iż od tego dnia zaczął biec sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej. W ustawowym terminie, który upłynął bezskutecznie w dniu 3 kwietnia 2014 roku przedstawiciele ustawowi M. K. nie złożyli w jej imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N.. Jednakże, w trakcie biegu owego terminu, w dniu 11 marca 2014 roku wystąpili do Sądu rodzinnego o zezwolenie

na odrzuceniu spadku w imieniu córki. Postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zezwalające na odrzucenie spadku w imieniu wnioskodawczyni stało się prawomocne w dniu 30 maja 2014 roku. Nawet, jeśli przyjąć przytoczone powyżej poglądy orzecznictwa, iż wystąpienie do sądu rodzinnego z wnioskiem o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego skutkuje zawieszeniem lub przerwaniem biegu terminu na odrzucenie spadku przez małoletniego, ów termin w przypadku M. K., upłynął najpóźniej w dniu 30 listopada 2014 roku (przy założeniu, że biegnie on na nowo od uprawomocnienia się postanowienie Sądu rodzinnego).

M. K. wносиła o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku wskazując na błąd polegający na tym, iż nie wiedziała o swoim tytule powołania do spadku ani o śmierci spadkodawcy, o czym miała się dowiedzieć z pisma (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. z dnia 9 listopada 2018 roku.

Zgodnie z treścią art. 1019 § 2 i § 3 k.c. spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia spadkowego w terminie, może przed sądem uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd. W powyższej sytuacji stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami (§1 art. 1019 k.c.): uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia (lub jego braku) powinno nastąpić przed sądem, spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Oceniając istnienie błędu lub groźby przy złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (lub przy braku takiego oświadczenia) należy stosować ogólne przepisy kodeksu cywilnego, tj. art. 84, 86, 87 i 88 k.c. Zgodnie z tymi przepisami spadkobierca składa oświadczenie woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku pod wpływem błędu, jeżeli w chwili składania tego oświadczenia był w błędzie co do treści czynności prawnej (art. 84 § 1 zd. 1 k.c.), a błąd był prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błąd ten wiązać się powinien z usprawiedliwioną, niewłaściwą oceną okoliczności faktycznych, dokonaną przez spadkobiercę (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04, Lex nr 159101).

Uchylenie się od skutków prawnych braku oświadczenia powinno nastąpić w terminie określonym w art. 88 § 2 k.c., czyli w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie. Takie oświadczenie spadkobierca składa zawsze przed sądem (art. 1019 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 628 k.p.c.), jednocześnie oświadczać, czy spadek przyjmuje i w jaki sposób, czy też go odrzuca (art. 1019 § 2 pkt 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c. w zw. z art. 690 k.p.c.), dopiero z chwilą zatwierdzenia staje się bowiem skuteczne.

Przyjmuje się, że spadkobierca nie składa oświadczenia o odrzuceniu spadku pod wpływem błędu, gdy błąd dotyczy treści zamierzonej czynności prawnej i jest błędem istotnym (art. 84 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 k.c.). Błąd co do treści czynności prawnej jest postrzegany jako błąd co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku, czy wreszcie wielkości udziału w spadku, w tym w długach spadkowych, które przypadną mu w związku odrzuceniem spadku przez innych spadkobierców (art. 1020 k.c.) lub uznaniem ich przez sąd za niegodnych do dziedziczenia (art. 928 § 1 k.c.). Z zasady nie jest to natomiast błąd, który dotyczy okoliczności związanych z formalnymi aspektami złożenia wniosku o udzielenie zezwolenia na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniego, niezbędnego do odrzucenia spadku w imieniu małoletniego (tak między innymi A. K. „Kodeks cywilny. Komentarz.”). Należy także zaznaczyć, że niezłożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku pod wpływem wadliwych, błędnych pobudek, motywów działania lub zaniechania, nie jest błędem co do treści czynności prawnej, a w konsekwencji nie może stanowić podstawy uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia lub skutków jego nie złożenia w terminie (tak również Andrzej Kidyba, Elżbieta Niezbecka „Komentarz do Kodeksu cywilnego.” 2011 rok).

Kwalifikacja błędu, jako istotnego zależeć będzie od odpowiedzi na pytanie, czy gdyby spadkobierca miał prawidłowe wyobrażenie o rzeczywistym stanie rzeczy, to złożyłby oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Błędem prawnie doniosłym nie jest natomiast nieznanostwo przedmiotu spadku, pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku

spadkowego (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 roku, OSNC 2006, nr 5, poz. 94). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego orzeczenia, „poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu, dotyczącym stanu majątku spadkowego, nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli. Ze stanowiskiem tym należy się zgodzić, dostrzegając w nim odwołanie się do samej istoty błędu prawnie doniosłego, który - przez dopuszczenie uchylenia się od skutków oświadczenia dotkniętego taką wadą - umożliwia odstąpienie od zasady, że każdy ponosi ryzyko swego błędu”.

W doktrynie wskazuje się na wątpliwości związane z sytuacją, gdy spadkobierca podejmie próbę uchylenia się od skutków oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, albo od skutków prawnych nie złożenia takiego oświadczenia, z powołaniem się na błąd co do prawa (np. brak wiedzy o odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania podatkowe spadkodawcy, czy też pozostawanie spadkobiercy w przekonaniu, że niezłożenie oświadczenia woli jest równoznaczne z odrzuceniem spadku itp.). Zgodnie z dominującym w doktrynie i orzecznictwie poglądem, który Sąd Rejonowy podziela, brak jest możliwości uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo nie złożenia takich oświadczeń w wyniku błędu co do prawa (tak również Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu postanowienia w sprawie III Ca 1491/15). Nie ulega też wątpliwości, że nie może się uchylić od skutków prawnych niezachowania terminu do odrzucenia spadku spadkobierca, który mylnie sądzi, że milcząc spadek odrzuca (tak między innymi „Kodeks cywilny. Komentarz.” pod red. prof. dr hab. Edwarda Gniewka, prof. dr hab. Piotra Machnikowskiego, 2013 rok, „Kodeks cywilny. Komentarz.” pod red. prof. dr hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego, 2011 rok, „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki” Elżbieta Skowrońska-Bocian Warszawa 2002 rok). Należy podkreślić, iż na tle obecnego orzecznictwa Sądu Najwyższego wielokrotnie wprost została wypowiedziana teza, iż „jedną z naczelnych reguł prawnych jest, że nieznanostwo prawa nie stanowi okoliczności, na którą można się powoływać w celu usprawiedliwienia niepodjęcia działań, od których norma prawna uzależnia określony skutek” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2002 roku, II CKN 723/00, Lex 74464). Trybunał Konstytucyjny, w uchwale z dnia 7 marca 1995 roku, (W 9/94, (...) Zb.Urz. z 1995 r., Nr 1, poz. 20) wyraził pogląd, że funkcjonowanie prawa, zwłaszcza w demokratycznym państwie prawnym, opiera się na założeniu, iż wszyscy adresaci obowiązującej normy prawnej – a więc zarówno podmioty obowiązane do jej przestrzegania, jak i organy powołane do jej stosowania – znają jej właściwą treść (tzw. fikcja powszechnej znajomości prawa) i że nikt nie może uchylić się od ujemnych skutków naruszenia tej normy na tej podstawie, że normy tej nie znał lub rozumiał ją opacznie (ignorantia iuris nocet). Powyższe powoduje, że nieznanostwo prawa nie stanowi okoliczności, na którą można się powoływać w celu usprawiedliwienia niepodjęcia działań, od których norma prawna uzależnia określony skutek. Znamiennym jest, że taka zasada była powoływana wielokrotnie w odniesieniu do przepisów o różnym charakterze (materialnym i procesowym) i różnej randze (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 roku, sygn. akt II UZ 13/97, (...) rok, z. 20, poz. 409, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1998 roku, akt II UKN 519/97, OSNP 1999 rok, z. 1, poz. 36, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 roku, I CK 233/05, OSNC 2006 rok, z. 10, poz. 173). Taką zasadę powołuje też orzecznictwo w sprawach z zakresu prawa pracy, charakteryzujące się liberalnym ujmowaniem pozycji pracownika (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 roku, sygn. akt I PKN 679/98, OSNP 2000 rok, Nr 7, poz. 275, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1999 roku, I PKN 429/99, OSNP 2001 rok, z. 8, poz. 265, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1975 roku, I PZP 15/75, OSNC 1976 rok, z. 3, poz. 43).

W przedmiotowej sprawie, przedstawicielka ustawowa małoletniej wówczas wnioskodawczyni M. N. (1) odrzucił spadek po barcie B. N. z powodu pozostawionych przez niego długów. Wiedziała, że w dalszej kolejności do dziedziczenia po jej bracie dochodzi jej córka M. K. oraz o konieczności uzyskania zgody Sądu rodzinnego na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej córki. Okoliczność, iż spadkodawca pozostawił zadłużenie z tytułu niespłaconych kredytów w (...) Bank Spółce Akcyjnej w W. oraz (...) Spółce Akcyjnej w W. wynika wprost z załączników do wniosku o stwierdzenia nabycia spadku po nim. Wbrew twierdzeniu wniosku, M. K. nie dowiedziała się o śmierci spadkodawcy z dopiero pisma (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. z dnia 9 listopada 2018 roku, lecz od matki wkrótce po śmierci wujka, była także na jego pogrzebie. Zaś o tytule powołania do spadku po B. N. M. K., reprezentowana

przez przedstawicielkę ustawową M. N. (1), dowiedziała się w dniu 3 października 2013 roku, gdy jej matka odrzuciła spadek po bracie. W tej dacie jej przedstawicielka ustawowa wiedziała także o długach B. N. uzasadniających złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Wbrew stanowisku wyrażonym we wniosku nie można zatem przyjmować, że do daty doręczenia wnioskodawczyni pisma (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. z dnia 9 listopada 2018 roku M. K. pozostawała w błądzie co do składu spadku po B. N. i swym tytule powołania do spadku po nim, gdyż działanie przedstawiciela ustawowego strony należy traktować tak jak działania strony.

W niniejszej sprawie, niezłożenie w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej wynikało z braku należytej staranności przedstawicieli ustawowych wnioskodawczyni, a nie błędu prawnie doniosłego. Jak wskazano powyżej, nie stanowi błędu prawnie doniosłego w rozumieniu przepisu art. 1019 k.c., brak wiedzy przedstawiciela ustawowego małoletniego spadkobiercy dotyczącej trybu złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego, zwłaszcza wynikający z niedołożenia przez przedstawiciela ustawowego nienależytej staranności. Skoro matka wnioskodawczyni została pouczona przez Sąd, że na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N. w imieniu córki potrzebna jest zgoda Sądu rodzinnego, posiadała wiedzę, iż samo postanowienie Sądu rodzinnego nie kończy postępowania dotyczącego odrzucenia spadku, lecz jest jednym z jego etapów. Natomiast, nawet, jeśli nie była pewna jak owe czynności dotyczące odrzucenia spadku w imieniu córki mają przebiegać, winna zasięgnąć stosownej porady prawnej w tak istotnej sprawie.

Zaniechania przedstawicielki ustawowej wnioskodawczyni M. N. (1) w tej kwestii obciążają wnioskodawczynię, gdyż działanie przedstawiciela ustawowego strony należy traktować tak jak działania strony, a w konsekwencji nie mogą one stanowić skutecznej podstawy do uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez wnioskodawczynię po uzyskaniu przez nią pełnoletności. Mogą jedynie stanowić ewentualną podstawę roszczeń odszkodowawczych wnioskodawczyni dotyczących sposobu wykonywania przez jej matkę władzy rodzicielskiej. Albowiem, rodzice obowiązani są w sposób należyty wykonywać swe obowiązki obciążające ich wobec małoletniego dziecka. Zaś za ich niewłaściwe wykonywanie ponoszą odpowiedzialność odszkodowawczą wobec dziecka. Odpowiedzialność rodziców za szkody wyrządzone dziecku jest odpowiedzialnością quasi ex contractu, gdyż rodzice wykonując niewłaściwie swe obowiązki wobec małoletniego dziecka, wykonują władzę rodzicielską nienależycie w rozumieniu art. 471 k.c.. Dotyczy to zarówno szkód, jakich dziecko może doznać w sferze wykonywania pieczy nad jego osobą, jak też w zarządzanym przez rodziców majątku (tak również Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu postanowienia w sprawie III Ca 1491/15).

Konkludując, w niniejszej sprawie, nie zostało wykazane istnienie błędu prawnie doniosłego, które uzasadniałoby uwzględnienie wniosku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd odmówił M. K. zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po B. N..

Tym samym, oświadczenie o odrzuceniu spadku po B. N. złożone przez M. K. w dniu 22 listopada 2019 roku jest bezskuteczne.

Jednocześnie, M. K. jako małoletnia w dacie otwarcia spadku, nabyła spadek po B. N. z dobrodziejstwem inwentarza, a więc z ograniczoną odpowiedzialnością za długi wchodzące w skład spadku.